

Lausunto

30.08.2024

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Yleisimmät esille tulleet soveltamisongelmat ovat liittyneet pilvipalveluiden käytön mahdollisuuksiin viranomaisen toiminnassa. Valtiovarainministeriön linjausten mukaisesti julkisten palveluiden järjestämisessä tulisi hyödyntää enenevässä määrin pilvipalveluita. Tietosuoja-asetuksen V luvun säädökset edellyttävät asianmukaisten suojatoimien soveltamista pilvipalveluiden käytössä silloin, kun tietoja saattaa siirtyä palveluntuottajan kautta kolmansiin maihin. Vaadittujen suojatoimien toteuttamiseen ja riittävyyteen liittyy toistaiseksi huomattavaa epävarmuutta, mikä voi käytännössä estää pilvipalveluiden käytön. Yksittäisen viranomaisen on lisäksi mahdotonta vaikuttaa suojatoimien toteuttamiseen niissä tapauksissa, joissa pilvipalveluita hyödynnetään palvelukeskuksien tuottamissa toimialariippumattomissa palveluissa, jotka on tarkoitettu laajasti eri viranomaisten käyttöön. Lainsäädännössä olisi muun muassa tästä syystä hyvä selkiyttää rekisterinpitäjyyteen liittyviä vastuita palvelukeskusten ja viranomaisten välillä.

Monissa väliraportista annetuissa lausumissa on tuotu esille tarve selkiyttää tietosuojalain 4 §:n säädöksiä, joissa täsmennetään yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaa, eli henkilötietojen käsittelyä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan mukaisesti viranomainen voi käsitellä henkilötietoja 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan perusteella, jos tietojen käsittely on tarpeen ja oikeasuhteista yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi. Lainkohdan tarkoituksena on mahdollistaa henkilötietojen käsittely viranomaisessa silloin, kun käsittelyä ei voida johtaa suoraan viranomaisesta koskevasta tehtävä- tai toimivaltasäännöksestä. Käytännössä viranomaisen toiminnassa on joidenkin käsittelytoimien osalta hankala määrittää, perustuuko käsittely suoraan viranomaisen lakisääteiseen tehtävään vai yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseen ja tästä voi olla viranomaisten välillä erilaisia tulkintoja. Yleisen edun mukaisen tehtävän perusteella tapahtuva käsittely liittyy usein kiinteästi lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi tapahtuvaan

henkilötietojen käsittelyyn, jolloin yksittäisen rekisteröidyn henkilökohtaiseen tilanteeseen perustuvan henkilötietojen käsittelyn vastustusoikeuden toteuttaminen voi olla käytännössä vaikeaa tai mahdotonta. Tämän vuoksi olisi syytä harkita, voidaanko rekisteröityjen oikeutta vastustaa tietojen käsittelyä rajoittaa silloin, kun käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan ja tietosuoja-asetuksen 4 §:n 2 kohtaan.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Ulosottoviranomaisen henkilötietojen käsittelystä täytäntöönpanoasioissa ja ulosoton sähköisessä tietojärjestelmässä perustuu ulosottokaareen, johon on tehty joitakin muutoksia ja tarkennuksia yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon ja vuonna 2020 tapahtuneen organisaatiomuutoksen yhteydessä. Monin osin tietojen käsittelyyn liittyvät säädökset ja niiden esityöt on kuitenkin laadittu aikana, jolloin valtaosa täytäntöönpanon yhteydessä käsitellyistä, myös henkilötietoja sisältävästä, selvitysaineistosta käsiteltiin manuaalisesti. Nykyisin täytäntöönpanomenettelyn yhteydessä kerätyn aineiston käsittely tapahtuu pääasiassa sähköisesti. Tietojen käsittelytavan muutos vaatisi Ulosottolaitoksen käsityksen mukaan tietojen käsittelyä koskevien säännösten ajan tasalle saattamista ja käsittelytarkoitusten selkeyttämistä, jotta toisaalta ulosottoviranomainen pystyy hyödyntämään sähköistä aineistoa omassa toiminnassaan ja toisaalta rekisteröityjen oikeudet pystytään huomioimaan käsittelyssä riittävällä tavalla.

Samassa yhteydessä olisi hyvä tarkistaa ulosottotoimitusten ja ulosottoselvitysten toimittamistapaan liittyvää sääntelyä. Esimerkiksi ulosottoselvitysten toimitustapaa koskeva säännös (ulosottokaari 3 luku 60 §) lähtee siitä, että ulosottoselvitys toimitetaan ulosottoviranomaisen toimipaikassa, ja selvitys voitaisiin tehdä etäyhteydellä vain yksinkertaisessa asiassa. Säädös on tulkinnanvarainen, ja ulosoton asiakkaiden asiointin sujuvuuden kannalta olisi tärkeää, että etäyhteyttä voitaisiin käyttää selvitysten tekemiseen laajemmin tilanteissa, joissa asiakas on siihen halukas ja hänen henkilöllisyytensä pystytään varmentamaan esimerkiksi vahvalla tunnistautumisella.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

-

Vahtola Anu
Ulosottolaitos / valtakunnanvoudin kanslia